

Zitting 1982–1983

16 432

Regelen betreffende melding over buitenlandse boycotmaatregelen (Wet melding buitenlandse boycotmaatregelen)

Nr. 11

VERSLAG VAN EEN MONDELING OVERLEG

Vastgesteld 17 maart 1983

De vaste Commissie voor de Buitenlandse Handel¹ heeft op woensdag 2 maart 1983 met de Staatssecretaris van Economische Zaken, mr. F. Bolkestein, mondeling overleg gevoerd over diens brief van 4 februari 1983 betreffende door de Regering noodzakelijk geacht nader beraad over het bovenvermelde wetsontwerp. De brief is als bijlage bij dit verslag afgedrukt.

De commissie heeft de eer van het gevoerde overleg als volgt verslag te doen.

Inleidende opmerkingen van de Staatssecretaris

Ter inleiding van het overleg merkte de Staatssecretaris op, dat de twee argumenten die in zijn brief worden genoemd voor de wenselijkheid van nader beraad – het argument van de verbreding van de ontworpen regeling en het argument van de deregulering – in verband met elkaar moeten worden gezien. Het is niet zo dat het argument van de deregulering alléén zou slaan op het wetsontwerp in zijn huidige vorm. Verbreding van de regeling kan leiden tot verzwaring van de last voor het bedrijfsleven, en dan wint het dereguleringsargument aan gewicht.

De Staatssecretaris zei het eens te zijn met degenen die wijzen op de principiële betekenis van het wetsontwerp voor de Nederlandse rechtsorde. De Regering zal dat bij haar nader beraad zwaar laten meewegen. Dit wil evenwel niet zeggen dat het ontwerp in zijn huidige vorm zal worden gehandhaafd. De bewindsman wilde niet vooruitlopen op de conclusies waartoe het nader beraad de Regering zal leiden. Wel merkte hij nog op, dat uitstel van behandeling geen afstel behoeft te betekenen.

Vragen en opmerkingen uit de commissie

De heer **Van den Bergh** (P.v.d.A.) ving zijn betoog aan met een citaat uit de Handelingen van 11 februari 1981, toen in de Kamer de stukken inzake de Arabische boycot aan de orde waren. De heer Van Dijk (C.D.A.) verklaarde toen namens zijn fractie: «Ons staat voor ogen om in de komende jaren (...) zeer nauwkeurig de vinger aan de pols te houden, om via de meldingsplicht het verschijnsel en de uitbreiding (van de boycot) te meten en, mocht blijken dat langs de weg die de Minister van Economische Zaken ons heeft gewezen geen voortgang is te boeken, uit te zien naar andere mogelijkheden».

¹ Samenstelling:

Leden: Van der Mei (CDA), Van der Spek (PSP), Aarts (CDA), Van der Hek (PvdA), Engwirda (D'66), Knol (PvdA), Van den Bergh (PvdA), Blaauw (VVD), Van Dijk (CDA), voorzitter, Mateman (CDA), Tazelaar (PvdA), Weisglas (VVD), Linschoten (VVD).

Plv. leden: Van Iersel (CDA), Schreuders (CPN), Van der Burg (CDA), Stemerink (PvdA), Van Rossum (SGP), K. G. de Vries (PvdA), Herfkens (PvdA), Rempt-Halmmans de Jongh (VVD), Scholten (CDA), Nijland (CDA), Salomons (PvdA), Waalkens (VVD), Voorhoeve (VVD).

Bij dezelfde gelegenheid spoorde de heer Bolkestein namens de V.V.D.-fractie de Regering aan, vaart achter de behandeling van het wetsontwerp inzake de meldingsplicht te zetten. Aan die aansporing zei de heer Van den Bergh de heer Bolkestein – nu in zijn hoedanigheid van Staatssecretaris van Economische Zaken – te willen houden.

Over het in de brief van de Staatssecretaris genoemde verbredingsargument merkte de heer Van den Bergh op dat de Regering de steun van zijn fractie heeft wanneer zij behoefte gevoelt het werkingsgebied van de regeling te verruimen. Maar dat moet dan wel snel gebeuren.

Het dereguleringsargument van de Regering vond de woordvoerder van de P.v.d.A.-fractie in deze principiële kwestie een onwaardig argument. Afgezien daarvan kon hij zich moeilijk voorstellen dat de grote concerns die in de betrokken gebieden zaken doen zoveel zwaarder belast zouden worden door wat extra correspondentie met Economische Zaken. Het argument is voor de P.v.d.A.-fractie dan ook volstrekt onaanvaardbaar.

Waar het thans om gaat, is of de Regering werkelijk bereid is aan een spoedige afwikkeling van het wetsontwerp mee te werken. Van een uitstel tot na de presentatie van het actieprogramma inzake deregulering kan wat de P.v.d.A.-fractie betreft geen sprake zijn. Het ontwerp behoort, al dan niet gewijzigd, binnen een beperkt aantal weken op de agenda van de Kamer te worden geplaatst.

De heer **Van der Burg** (C.D.A.) merkte op, dat de C.D.A.-fractie al in april 1982 voor behandeling van het wetsontwerp gereed was. Een kabinetscrisis heeft toen tot uitstel van de behandeling geleid, en inmiddels hebben zich omstandigheden voorgedaan – door de Staatssecretaris in zijn brief vermeld – die tot wijziging van het ontwerp aanleiding zouden kunnen zijn. Kan de Staatssecretaris mededelen, op welke termijn een eventuele nota van wijziging te verwachten is?

De C.D.A.-fractie, aldus de heer Van der Burg, wenst het wetsontwerp, gezien het principiële karakter daarvan, niet uitsluitend op grond van het dereguleringsargument te beoordelen. Indertijd is daarover al overleg met het bedrijfsleven gevoerd. Mocht een nota van wijziging noodzakelijk blijken, dan kan daarover nog nieuw overleg met het bedrijfsleven plaats hebben.

De heer Van der Burg zei dat zijn fractie uiterlijk begin juni uitsluitend omtrent het regeringsstandpunt verwacht, zodat het wetsontwerp, al dan niet gewijzigd, nog vóór het zomerreces door de Kamer kan worden behandeld.

De heer **J. D. Blaauw** (V.V.D.) was het met de Staatssecretaris eens dat het wetsontwerp wetgeving van zeer principiële aard behelst. Dat is ook de reden geweest waarom in het voorjaar van 1982, toen zich een politieke crisis voordeed, de behandeling van het wetsontwerp niet is doorgezet. Nadien hebben zich ontwikkelingen voorgedaan die voor de Regering aanleiding zijn geweest zich nader omtrent het wetsontwerp te beraden. Dat is een volstrekt te billijken standpunt, meende de woordvoerder van de V.V.D.-fractie. Bij wetgeving van principiële aard is meer dan ooit zorgvuldigheid geboden. Het zou niet goed zijn wanneer na inwerkingtreding van een wet als deze op korte termijn al weer wijzigingen noodzakelijk zouden blijken.

De heer Blaauw betwistte dat het dereguleringsargument een onwaardig argument zou zijn. Een teveel aan regels waaraan in de praktijk niet te voldoen is, leidt gemakkelijk tot onzorgvuldige toepassing van de wet, en maakt haar daarmee tot een onbetrouwbaar beleidsinstrument in handen van de Regering. De bedoeling van de wet is immers, de Regering inzicht en gegevens te verschaffen op basis waarvan zij eventuele beleidsmaatregelen kan treffen.

De woordvoerder van de V.V.D.-fractie sloot zich overigens aan bij de wens dat er vaart in de behandeling van het wetsontwerp blijft zitten. Hij sprak de hoop uit dat de Regering nog vóór het zomerreces de Kamer mededeling zal doen omtrent de uitkomsten van haar nader beraad.

De heer **Schreuders** (C.P.N.) betoogde, dat zijn fractie de brief van de Staatssecretaris vooral ziet als een poging om de parlementaire behandeling van het wetsontwerp sterk te vertragen, zo niet geheel te torpederen. Aan het slot van zijn brief schrijft de Staatssecretaris, dat bij de presentatie van het aangekondigde actieprogramma inzake deregulering een definitief regeringsstandpunt kenbaar zal worden gemaakt. Sluit deze formulering ook de mogelijkheid in, dat de Regering tot intrekking van het wetsontwerp besluit?

Het in de brief genoemde verbredingsargument kan niet tot afstel leiden, maar slechts tot vertraging. Hoeveel tijd is naar het oordeel van de Regering met het tot stand brengen van eventuele aanpassingen gemoeid?

De heer Schreuders kon zich niet voorstellen dat de in het wetsontwerp gestelde regels zo'n zware last voor het bedrijfsleven betekenen. Hantering van dit argument doet twijfel rijzen aan de politieke wil bij de Regering om het wetsontwerp werkelijk wet te doen worden.

Naar het oordeel van de woordvoerder van de C.P.N.-fractie is de werkelijke achtergrond van de vertragingstactiek van de Regering, dat sommige Arabische staten duidelijk hebben gemaakt dat zij totstandkoming van een wet als deze niet op prijs zouden stellen.

De heer **Van Dijk** (C.D.A.) had een contradictie in de brief van de Staatssecretaris bespeurd. Enerzijds wordt gezegd dat van meet af aan uitgangspunt is geweest dat de wet voor ieder type boycot zou moeten gelden, anderzijds wordt nu in twijfel getrokken of ook boycotmaatregelen zoals die van de Verenigde Staten met betrekking tot de aanleg van de Yamal-pijplijn onder de wet zouden vallen. Kan de Staatssecretaris een en ander verduidelijken?

Antwoord van de Staatssecretaris

De Staatssecretaris merkte in zijn antwoord allereerst op, dat de vertraging die bij de behandeling van het wetsontwerp is opgetreden niet uitsluitend aan het zittende kabinet mag worden geweten. Het eindverslag dateert van 6 november 1981, en toen was een kabinet van andere politieke signatuur aan het bewind.

De Staatssecretaris onderschreef dat vaart achter de behandeling van het wetsontwerp moet worden gezet. In ieder geval moet op zo kort mogelijke termijn duidelijk worden of het wetsontwerp, al dan niet gewijzigd, in behandeling kan komen, dan wel of het moet worden ingetrokken. De Staatssecretaris verklaarde zich bereid aan een spoedige afwikkeling van het wetsontwerp mee te werken, mits de term «afwikkeling» eventueel ook intrekking van het wetsontwerp mag omvatten.

De Staatssecretaris nam zich voor aan de commissie-Van der Grinten te verzoeken, met voorrang tussentijds te rapporteren over de dereguleringsaspecten van het wetsontwerp. Dat zal het de Regering mogelijk maken om na het parlementaire paasreces, maar nog ruim vóór het zomerreces, een definitief standpunt omtrent het ontwerp te bepalen.

De bewindsman distantieerde zich van de opvatting van de heer Schreuders dat zijn brief «torpedering» van het oude wetsontwerp zou beogen. Dat is niet het geval. De werkelijke reden voor het door de Regering gewenste nadere beraad is gelegen in de twee in de brief genoemde argumenten.

De Staatssecretaris stelde vast, dat in de wereld van vandaag helaas steeds vaker economische middelen worden ingezet voor politieke doeleinden. Ook in Nederland dringen bij tijd en wijle stemmen op een economische boycot aan. Zelf zei de bewindsman in het algemeen geen voorstander te zijn van economische dwangmaatregelen, omdat daaraan slechts een beperkt nut kan worden toegekend. Niet te ontkennen valt echter dat van die middelen steeds meer gebruik wordt gemaakt. Gezien

deze ontwikkeling is de Regering alleszins gerechtigd nog eens fundamenteel te bezien of het wetsontwerp in zijn huidige vorm voldoet. Dat het dereguleringsaspect in de beschouwingen wordt betrokken ligt voor de hand nu het kabinet van mening is dat de belasting van het bedrijfsleven, waar mogelijk, moet worden beperkt.

Reagerend op een opmerking van de heer Van Dijk zei de Staatssecretaris, dat bij het ontwerpen van de voorliggende regeling inderdaad uitgangspunt is geweest dat zij zou moeten gelden voor elke vorm van boycot. Sinds de indiening van het wetsontwerp is er echter het een en ander gebeurd, waarbij in het bijzonder moet worden gedacht aan de Amerikaanse boycotmaatregelen jegens de Sovjet-Unie.

Het wetsontwerp in zijn huidige vorm legt de plicht op aan Nederlandse ondernemers om een concreet geformuleerde boycotmaatregel te melden. Het gaat uit van een ondernomen transactie met betrekking waartoe bepaalde boycoteisen worden gesteld. Het slaat echter niet, althans in mindere mate, op in algemene termen gestelde verzoeken van moeder- aan dochtermaatschappijen om zich te onthouden van bepaalde transacties, zoals die voorkwamen ten tijde van de Amerikaanse boycotmaatregelen jegens de Sovjet-Unie. Dit alleen reeds noopte de Regering ertoe nader te bezien, of het wetsontwerp wel is afgestemd op alle vormen van boycot waarmee Nederlandse bedrijven kunnen worden geconfronteerd. Mede om dat goed te kunnen bekijken, vraagt het kabinet thans enig respijt.

Gedachtenwisseling in tweede termijn

De heer **Van den Bergh** (P.v.d.A.) hield de Staatssecretaris voor, dat het wetsontwerp uitsluitend een meldingsplicht behelst. De tijd voor maatregelen tegen boycotpraktijken is nog niet gekomen. Een argument voor uitstel van de behandeling kan daarin dan ook niet gelegen zijn. Het treffen van maatregelen komt pas aan de orde wanneer de meldingsplicht enige tijd van kracht is geweest.

De heer Van den Bergh merkte voorts op, dat «afwikkeling» van het wetsontwerp in zijn ogen intrekking ervan uitsluit. Tegenover wijziging van het wetsontwerp in de zin van een «verbreding» heeft de P.v.d.A.-fractie in beginsel geen bezwaar. Deskundige beoordelaars van de wettekst zijn overigens van oordeel, dat het ontwerp in zijn huidige vorm reeds zo breed van opzet is, dat in beginsel alle boycotpraktijken eronder vallen.

De woordvoerder van de P.v.d.A.-fractie vroeg van de Staatssecretaris de toezegging, dat van intrekking van het ontwerp geen sprake zal zijn, en dat de Regering aan een spoedige totstandkoming van de wet – eventueel in gewijzigde vorm – zal meewerken.

De heer **Van der Burg** (C.D.A.) stelde vast, dat de Regering in mei met een definitief standpunt ten aanzien van het wetsontwerp zal komen. Terecht wordt daarmee deze principiële zaak losgemaakt van het aangekondigde actieprogramma inzake deregulering. Toch is het goed dat de commissie-Van der Grinten de gelegenheid krijgt om bij tussentijdse rapportage haar licht over het wetsontwerp te laten schijnen. Mag worden aangenomen dat ook de Kamer straks van deze rapportage kennis zal kunnen nemen?

De heer **Blaauw** (V.V.D.) maakte bezwaar tegen de suggestie, door de woordvoerder van de P.v.d.A.-fractie gewekt, als zou de vertraging bij de behandeling van het wetsontwerp aan het zittende kabinet te wijten zijn. Hij signaleerde dat de leden van de P.v.d.A.-fractie in het eindverslag omtrent het wetsontwerp, gedateerd 6 november 1981, als hun oordeel hebben uitgesproken «dat het voorliggende ontwerp nog belangrijke gebreken vertoont» en de wens te kennen gaven «dat de Regering alsnog aan hun bezwaren tegemoet zal komen». Dit heeft ermede toe geleid dat de nota

naar aanleiding van het eindverslag, ondertekend door een Minister van Buitenlandse Zaken van P.v.d.A.-huize, pas op 18 maart 1982 bij de Kamer kon worden ingezonden. Welke politieke moeilijkheden toen op handen waren, weet een ieder. Het ligt dan ook zeker niet aan het zittende kabinet, dat het voorliggende wetsontwerp nog niet tot wet is verheven.

De heer **Schreuders** (C.P.N.) meende dat de Staatssecretaris, het standpunt van het kabinet verdedigend, niet zijn hart maar zijn portemonnaie heeft laten spreken. Het antwoord van de bewindsman maakt het zijns inziens noodzakelijk, dat de Kamer zich op korte termijn over de zaak uitspreekt.

De heer **Van Dijk** (C.D.A.) vroeg de Staatssecretaris of hij kans zou zien de Kamer omtrent een eventueel besluit tot intrekking van het wetsontwerp eerder in te lichten dan pas in mei.

Mocht niet tot intrekking, maar tot wijziging van het ontwerp worden besloten, is de Staatssecretaris dan bereid ook de wijzigingsvoorstellen zelf reeds in mei bij de Kamer in te zenden, zodat behandeling van het wetsontwerp nog voor het zomerreces zal kunnen geschieden?

De **Staatssecretaris** zei het met de heer Van den Bergh eens te zijn, dat het wetsontwerp slechts een meldingsplicht inhoudt. De vraag of maatregelen tegen boycotpraktijken gewenst zijn, komt later aan de orde. Wel is het zo, dat die vraag naar maatregelen in de maatschappelijke discussie nadrukkelijk is gesteld. Daarmee heeft de Regering bij haar beraad rekening te houden.

De bewindsman herhaalde het wetsontwerp van grote principiële betekenis te achten. Intrekking zal alleen op grond van zwaarwegende argumenten kunnen geschieden. Een toezegging echter, dat het ontwerp niet zal worden teruggenomen, zei de bewindsman niet te kunnen doen.

De Staatssecretaris zegde de vaste commissie toe, in de loop van de maand mei met een definitief regeringsstandpunt te zullen komen. Mocht tot wijziging van het ontwerp worden besloten, dan zal het streven erop zijn gericht ook de wijzigingsvoorstellen in mei bij de Kamer in te zenden. Vóór het zomerreces zou dan nog behandeling van het wetsontwerp kunnen plaatshebben.

De Staatssecretaris zei nog begrip te hebben voor de wens van de commissie, een eventueel besluit tot intrekking van het wetsontwerp eerder te vernemen dan pas in mei. Hij beloofde die wens in het kabinet-beraad te zullen inbrengen.

De voorzitter van de commissie,
Van Dijk

De griffier van de commissie,
Mulder

MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN

De voorzitter van de vaste Commissie voor de Buitenlandse Handel uit de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 4 februari 1983

Uw schrijven dd. 2 december 1982 geeft mij aanleiding om, mede namens de Ministers van Buitenlandse Zaken en van Justitie, het volgende onder uw aandacht te brengen.

Aan de wens van de Regering zich nader te beraden over het Wetsontwerp melding buitenlandse boycotmaatregelen (kamerstuk 16 432) ligt een tweetal overwegingen ten grondslag.

Allereerst de vraag in hoeverre de tekst van het wetsontwerp geacht kan worden van toepassing te zijn op boycotmaatregelen zoals deze door de VS zijn gehanteerd in verband met de aanleg van de zogenaamde Yamal-pijplijn. In dit verband zij in herinnering gebracht, dat mijn ambtsvoorganger, ir. W. Dik, in zijn schrijven BEB/DMZ 182/9606 dd. 1 september 1982, zijn zorg tot uitdrukking heeft gebracht over de consequenties in Nederland van de hiervoor genoemde VS-maatregelen. In het licht van deze zorg wenst de Regering zich ervan te vergewissen of de in het geding zijnde maatregelen onder de werking van de Meldingswet vallen.

Gezien de moeilijk aanvaardbare gevolgen van dit type boycot, met name ten aanzien van reeds gesloten contracten, zou het hoogst ongewenst zijn, indien bij herhaling van dit soort maatregelen het de overheid – als gevolg van ontoereikendheid van de Meldingswet – zou ontbreken aan een tijdig en volledig inzicht in de effecten daarvan op het Nederlandse bedrijfsleven.

Bovendien zou dit afbreuk doen aan het belangrijke, reeds van meet af aan in het wetsontwerp besloten uitgangspunt, dat in beginsel ten aanzien van ieder type boycot, van welke vorm of herkomst dan ook, een meldingsplicht zou moeten gelden. Daarnaast doet zich de noodzaak voor te bezien hoe het wetsontwerp zich verhoudt tot de doelstellingen welke de Regering in het kader van het zogenaamde dereguleringsbeleid beoogt.

Ten aanzien van de relatie tussen het wetsvoorstel en het beoogde dereguleringsbeleid zij opgemerkt dat de Regering zich tot doel heeft gesteld om overheidsmaatregelen die een lastenverzwaring voor het bedrijfsleven introduceren, bij voorbeeld in de vorm van administratieve verplichtingen, nader te bezien.

De Regering is van mening, dat in het kader van de voorbereiding van het aangekondigde actieprogramma inzake deregulering ten behoeve van het bedrijfsleven, het onderhavige wetsontwerp dient te worden onderzocht. Bij de presentatie van het actieprogramma zal over dat wetsontwerp een definitief Regeringsstandpunt kenbaar worden gemaakt.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
F. Bolkestein

MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN

De voorzitter van de vaste Commissie voor de Buitenlandse Handel uit de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 11 maart 1983

Overeenkomstig uw verzoek bevestig ik hierbij de toezeggingen, die ik tijdens de vergadering van uw commissie op 2 maart 1983 deed over de besluitvorming van de Regering ten aanzien van het ontwerp van een Wet melding buitenlandse boycotmaatregelen (kamerstukken 16 432).

Ik zal de Commissie deregulering in verband met de economische ontwikkeling (de commissie-Van der Grinten) verzoeken genoemd wetsontwerp bij voorrang te behandelen, zodat het mogelijk zal zijn na het paasreces van de Kamer, doch ruim voor het zomerreces het standpunt van de Regering over het ontwerp aan de Kamer kenbaar te maken. Indien dat standpunt leidt tot wijziging van het ontwerp zal gelijktijdig een nota van wijziging worden ingezonden. Indien tot intrekking van het wetsontwerp zou worden overgegaan zal, omdat dan geen nota van wijziging behoeft te worden opgesteld, een snellere informatie aan de Kamer mogelijk zijn.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
F. Bolkestein